

Arbres monumentals de la comarca del Ripollès

Antoni Llagostera, periodista i president del Centre d'Estudis Comarcals, ens redescobreix aquests elements del patrimoni natural

Roure de Vilardell, abatut per les ventades del gener de 2009. Foto: Antoni Llagostera

El periodista i president del Centre d'Estudis del Ripollès, Antoni Llagostera, va publicar al setmanari *El Ripollès* entre el 2009 i inicis de 2010 una sèrie de 16 articles sobre els arbres monumentals de la comarca. Ara, els reproduïm a **ElRipollès.info** en una versió actualitzada que podem trobar al seu bloc Scriptorium Ripollès. Qualsevol comentari o informació addicional la poden fer arribar al correu electrònic de l'autor (<mailto:allagosteraf@gmail.com?subject=Arbres%20monumentals%20del%20Ripoll%C3%A8s>) .

El concepte d'arbres monumentals

Hi ha una mesura legislativa catalana, de l'any 1987, que permet protegir certs exemplars d'arbres, que per la seva rellevància, excepcionalitat dins de l'espècie, edat, història o particularitat científica, mereixen una protecció. La mesura permet catalogar arbres monumentals, en general i a nivell de Catalunya i arbres d'interès comarcal i arbres d'interès local.

A l'Estat espanyol, ja l'any 1917 es va fer un catàleg d'arbres notables «*c oncerniente a parques nacionales y lugares de interes nacional*» .

Es poden catalogar arbres que per les seves mesures excepcionals dins de la seva espècie o per la seva edat, història o particularitat científica, mereixen una especial protecció. Bàsicament, del que es tracta es protegir els arbres que es caracteritzen per les seves grans dimensions, bellesa o edat considerable i sovint per les tres coses alhora.

Uns anys després es va veure la necessitat d'establir altres nivells de protecció. Així es van publicar els decrets 47/88 i 120/89 sobre declaració d'arbres i arbredes d'interès comarcal i local i que faculten als consells comarcals i als ajuntaments per fer aquestes declaracions.

Els decrets són els següents:

Decret 214/1987, de 9 de juny, sobre declaració d'arbres monumentals (DOGC 857, 29-06-87).

Decret 47/1988, 11 de febrer, sobre declaració d'arbres d'interès comarcal i local (DOGC 961, 04-03-88).

Decret 120/1989, 17 d'abril, sobre declaració d'arbredes monumentals, d'interès comarcal i local (DOGC 1150, 02-06-89).

Al Ripollès aquestes mesures de protecció han estat poc emprades. Amb data de desembre de 2008 hi havia a la comarca vuit arbres monumentals, als que cal afegir cinc arbres i 3 arbredes d'interès local (a Ripoll). Un total, doncs, de 13 arbres i 3 arbredes. Molt poca atenció si tenim en compte el valor de la massa arbòria del Ripollès.

Però també dins d'aquesta concepte es poden protegir arbres que han estat testimoni de fets històrics rellevants o bé són protagonistes de llegendes i tradicions. D'altres estan associats a

personatges famosos com poetes, bandolers, etc. N'hi ha, però, que assoleixen una nova dimensió més enllà de la condició vegetal i esdevenen símbols. Símbols d'una família, d'un poble, d'un país, d'una idea... D'una manera o una altra tots ells formen part del nostre patrimoni natural, cultural i històric i com a tals són mereixedors de protecció. Els exemples podrien ser el llorer de Vinyoles d'Oris, relacionat amb mossén Jacint Verdaguer.

Al Ripollès hi ha actualment sols vuit arbres dins d'aquesta protecció legislativa (veure la taula d'Arbres i arbredes monumentals a la pàgina web del departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya).

Es tracta de l'avet de la Baga de la Berruga, dit també dit Avet del pla dels Prats (Campelles), l'avet del Torrent de la Font Tosca (Campelles), l'avet del Torrent de la Comella (Planoles); els roures d'Engelats (Campelles), de Vilardell (Ribes de Freser) i de Perramon (Ribes de Freser) i el Roure Galanic (Les Llosses), i el grèvol de Ventolà (Ribes de Freser).

Però una revisió de la bibliografia tampoc ens millora el rànquing. Ramon Vinyeta va publicar en el seu moment el llibre *Els arbres monumentals de Catalunya* (1985), i el nombre d'exemplars ripollesos augmenta un xic, però sense cap esclat important.

Sembla, d'entrada una relació minsa, un resultat molt pobre, tenint en compte la massa arbòria ripollesa, amb molta zona boscosa. Per exemple, de la comarca d'Osona n'hi ha una trentena de catalogats. I com veurem en els propers capítols d'aquesta sèrie, la relació ripollesa ha patit en els darrers anys pèrdues significatives. Però cal analitzar històricament la situació per fer una valoració acurada.

El concepte d'arbre monumental té unes limitacions. Els arbres monumentals moltes vegades estan situats al costat de grans mansions o cases pairals. Els arbres monumentals moltes vegades són símbols.

I cal tenir molt present que al Ripollès, les grans cases pairals no abunden i que els boscos ripollesos foren objecte d'una explotació molt important durant la gran època de les fargues.

Durant una etapa els pagesos benestants varen agafar la costum de plantar arbres provinents d'altres països i latituds, i avui són símbols botànics. Un cas emblemàtic són les sequoies del Montseny plantades durant el segle XIX (per exemple els exemplars de Can Casades de Santa Fe). I dins d'aquest concepte d'arbre monumental no és té en compte conjunts d'arbres, masses boscoses concretes, o arbres singulars, que es distingeixen per alguna cosa inusitada o posseir determinades qualitats.

En aquest cas, es tracta d'arbres que no destaquen principalment per les seves dimensions extraordinàries, sinó que ho fan per les peculiaritats que presenten. Això fa referència entre altres casos a trobar arbres en altituds o substrats que usualment no es troben, espècies que presenten unes dimensions diferents a les que normalment prenen (ja sigui d'alçada, diàmetre, etc.) En resum, espècies amb raresa botànica.

El concepte d'arbre monumental, doncs, té molt de subjectiu, sense uns criteris per definir quines espècies tindran aquesta raresa botànica respecte d'altres. Moltes vegades hi ha grans arbres situats en mig de boscos, que tenen un gran valor, però que la seva manca d'isolament, no els fa destacar. En el cas del Ripollès, trobem, com veurem en els següents capítols bastants arbres en aquesta situació.

I més enllà d'arbres monumentals, al Ripollès tenim molts boscos, on la presència de grans arbres, de molts arbres d'una remarcable importància, li confereixen una particularitat molt remarcable.

Una primera llista d'arbres monumentals del Ripollès, confeccionada per mi i pendent de

posteriors addicions és:

Catalogats

Avet de la Baga de la Berruga, dit també dit Avet del pla dels Prats (Campelles)
Avet del Torrent de la Font Tosca (Campelles)
Avet del Torrent de la Comella o de la Cometa o avet gros de la forn de la calç, (Planoles)

Roure (*Quercus humilis*) d'Engelats (Campelles)
(Desaparegut) Roure (*Quercus petraea*) de Vilardell (Ribes de Freser)
Roure de Perramon (*Quercus humilis*)(Ribes de Freser).
Roure Galanic (*Quercus humilis*) (Limòs, Les Llosses)

Grèvol de Ventolà (Ribes de Freser).

Altres arbres interessant susceptibles de ser considerats monumentals

(Desaparegut) Faig de la Tomba, pla de Marenyol (Llaés, Ripoll)

Coníferes de can Vaquer, els Brucs, Ripoll.
Avets de La Solana del Ter, els Brucs, Ripoll.
Cedres, casa del director de la Colònia Botey, Ripoll.
Til·ler del passeig del mestre Guich, Ripoll.
Xipresos centenaris del cementiri de Ripoll
Llorer del Grup escolar Joan Maragall, Ripoll

Cedres del Grup escolar Joan Maragall, Ripoll
Plàtans del passeig Ragull, Ripoll.

Plàtans del pas a nivell, Ripoll.

Lledoner (*Celtis australis*) d'El Puig dels Brucs, Ripoll.
Roure (*Quercus humilis*) del Mir, els Brucs, Ripoll.
Roure (*Quercus humilis*) d'Estiulella, a can Noguera, Ripoll.
Roure (*Quercus humilis*) de La Barricona, Ripoll.

Faig Gros de sant Amand
(Desaparegut) Faig mort del coll de Jou

Roure d'El Guixer, a la vall del Caganell, Ripoll.
Llorer d'El Guixer, a la vall del Caganell, Ripoll.

Noguer de can Buelo, Ripoll

Alzina del Capelló (*Quercus ilex*) a l'hostal de La Serra, Llaés, Ripoll.
Alzina Bifurcada, al Prat de Dalt de La Vila de Llaés, Ripoll.
Alzina Rodona, de La Vila de Llaés, Ripoll.
Roureda (*Quercus humilis*) de La Vila de Llaés, Ripoll.
Boixeda (*Buxus sempervirens*) al Prat de Dalt de La Vila de Llaés, Ripoll.
Llorer de La Vila de Llaés, Ripoll.

Roure de l'església de Sant Vicenç del Puigmal o del Bofí.

Fageda del Bonbac o del Barretó, obaga del Puig de Sant Jaume, Llaés, Ripoll.

Faig de la font de l'Obi, Vallfogona.

Vinya d'Aranyonet, Gombrén

Pi centenari de can Carles, Les Llosses.

Pi rodó de can Carles, Les Llosses.

Pi Gros del pla de Bou, Campsor, les Llosses.

Roure del coll de Jolis, Campsor, les Llosses.

Boixos del cementiri de Santa Eulàlia de Viladonja, les Llosses.

Roure Arrugat de Santa Maria de les Llosses

Faig de Santa Margarita de Vinyoles.

Faigs de la baga de Mordolar, entre els coll de Faig General i Palomera.

Roure de la Salve, Gombrén.

Roure Gros de Salarsà

Cirerer de can Bola, camí d'El Graell, Molló

(Desaparegut) Avet de Fabert

Avets del passeig Maristany 14, Camprodon.

Avets del passeig Maristany 8, Camprodon.

Faig del pla del Faig, Baga del bosc de la Planella, Vilallonga de Ter.

Pi de les Set Branques, circ d'Ull de Ter, Setcases.

Salze de Bassaganya, Sant Martí d'Ogassa.

Salze de can Pubill, Sant Martí de Surroca.

Castanyer de Campelles

Desmai de Campdevàrol

Un petit resum estadístic ens fa una evident la realitat:

Dels catalogats: 3 avets, 4 roures i un grèvol

Localització: 7 arbres de la vall de Ribes i 1 del Baix Ripollès (les Llosses).

El resum crític dels arbres catalogats seria; Molt poca varietat botànica i excessiva concentració en una zona del país.

Dels no catalogats (50 arbres)

8 faigs o fagedes

5 avets o avetars

2 cedres o grup de cedres

3 boixos o boixedes

3 llores

10 roures o rouredes

3 alzines

4 pins

1 castanyer

1 desmai

1 til·ler

1 cirerer

2 plàtans

1 lledoner

1 noguer

1 vinya

2 salzes

Localització:

1 de la vall de Ribes

42 del baix Ripollès (9 de Ripoll, més 3 als Brucs, 10 de Llaés, 1 a Sant Amand, 1 a la vall del Ter i 1 a la vall del Freser), 2 a la vall del Caganell, 7 de les Llosses, 3 de Gombrén, 3 d'Ogassa-Surroca, 1 a Campdevàdol i 1 a Vallfogona.

i 7 de la vall de Camprodon.

El resum crític dels arbres de la proposta de catàleg ampliat seria: Més varietat botànica, excessiva concentració al baix Ripollès.

Però abans de començar aquest republicació, amb data d'agost de 2010, voldria fer un llistat d'arbres que no he esmentat en aquest articles però que caldria afegir si obtenim informació sobre ells:

Roure escapçat al Bac de la Roca, entre la Colònia Jordana i Sant Joan de les Abadesses.

Pi Gros de Clarella, en el camí de Maiols des de Comallevosa.

Roure d'Estiutla del Serrat, a Campdevàdol.

Roure de Vallespirans (desaparegut).

Teix de Can Quilet (Vallfogona)

Molt segurament, fent una repàs exhaustiu del plànols més modern de l'Alpina, podríem afegir altres arbres monumentals.

[googlemaps][http://maps.google.es/maps/ms?ie=UTF8&hl=ca&msa=0&ll=42.336468,2.173576&spn=0.091363,0.264187&t=h&z=13&msid=114569819600824686136.000496a735e05a316671d/\[googlemaps\]](http://maps.google.es/maps/ms?ie=UTF8&hl=ca&msa=0&ll=42.336468,2.173576&spn=0.091363,0.264187&t=h&z=13&msid=114569819600824686136.000496a735e05a316671d/[googlemaps])